

rových pluků dělostřeleckých a z 42 divisijních pluků dělostřeleckých; ze 6 pluků dělostřelectva pevnostního a ze 3 samostatných praporů dělostřelectva pevnostního a z jedné divise pohorských baterií; dále dlužno sem počítati veškero technické dělostřelectvo, 15 praporů zákopníků, pluk železniční a telegrafní, 3 pluky vozatajstva, technické vojenské družstvo (komité), 44 ženíjních a vojenských ředitelstev stavebních, 12 velitelstev pevnostních, 2 velitelstva městská a 45 místních velitelstev, 52 soudů garnisonních (posádkových), 5 soudů gardových a 2 soudy pro akademie vojenské; dále 10 posádkových přepraven, vojenské velitelství trupy zdravotní, vojenské zdravotní družstvo (komité), 26 posádkových nemocnic a 11 posádkových lékáren; 4 skladiště oděvní, 4 komise pro odvod koní a 3 skladiště odvedených koní (t. zv. remont), 60 vojenských zásobních skladišť, 14 kadetních škol pro pěchotu, dále kadetní školy dělostřelecké, jízdní a zákopnické; vojenský sirotčinec, 4 vojenské nižší reálky a 1 vojenská vyšší reálka; obě vojenské akademie, 7 rozličných odborných škol a kursů; 4 vychovatelny dívčí; vojenský zeměpisný ústav, 4 vojenské lázně a léčebny, 5 vojenských invalidoven, vojenská intendatura, vojenská oddělení účetní a kontrolní, úředníci registratury a konečně vojenské trestnice. Dále přináleží k vojsku, ale jen v ohledu vojenské disciplíny a správy: bosensko-hercegovský sbor četnický, sbor vojenské policie strážní, vojenská justiční stráž ve Vídni a oddělení vojenských hřebčincův.

IV. Správa vojska.

Vrchní moc rozkazů přísluší nad vojskem císaři, jenž válku prohlašuje a uzavírá mír; jemu výhradně náleží vydávati veškerá nařízení co do správy, vedení a organisace vojska; nařízení tato provádí zodpovědný společný ministr války, jemuž jsou potřebné pomocné orgány dílem přiřaděny (koordinovány) — jako přednosta (chéf) generálního štábu, oba generální inspektoři trup, nejvyšší vojenský dvůr soudní — dílem jsou mu podřízeny veškeré ostatní úřady a orgány. K vyřizování záležitostí vojenských jsou povolány dále úřady, velitelstva a štáby. K úřadům počítají se všechny správní orgány, k velitelstvům náležejí ony orgány vojenské, kteréž povolány jsou vésti a disponovati vojenskými oddíly a ústavy vojenskými, štábům přináleží pak opatřovati zvláštní službu (vědeckou a technickou).

V. Povolování branců, zákonodárství o plnění branné povinnosti, opatření o ubytování, zaopatření a zásobení příslušníků vojska, upravení jich občanských poměrů a práv i závazků se službou vojenskou nesouvisejících náleží však v kompetenci říšské rady, pokud se týká, v kompetenci uherského říšského sněmu a zastoupeny i prováděny jsou zmíněné právě záležitosti rakouským, resp. uherským ministrem zemské obrany ve shodě s říšským ministrem války (viz čl. Odvod vojenský a roční kontingent nováčků, Úřady vojenské, Povinnost branná, Velitelství okresní doplňovací).

Volby do rady říšské viz Řád volební do rady říšské.

Volby do sněmů zemských viz Ústavy zemské.

Volby do zastupitelstva obecního viz Řády volební obecní.

Volby do zastupitelstva okresního viz Okresy.

Volnost stěhování.

Mezi politickými snahami po svobodě národů civilisovaných vynikal zvláště požadavek, aby zákon zaručil jistá práva svobody jednotlivci, jako